

MBN AU § 147 Rapportering av åtgärdsprogram PM10 för 2023-2024

Ärendenummer: MBN 2024/1926

Arbetsutskottets förslag till miljö- och byggnämnden

Miljö- och byggnämnden beslutar att godkänna informationen.

Sammanfattning

Samhällsbyggnadsförvaltningen och teknikförvaltningen informerar miljö- och byggnämnden och tekniska nämnden, samt rapporterar till regionfullmäktige, Region Gotland, hur arbetet med åtgärdsprogrammet för PM10 har fortskridit under 2023-2024.

Åtgärdsprogrammet behöver revideras under 2025, eftersom det ska revideras minst vart sjätte år så länge som luftkvaliteten inte är inom miljökvalitetsnormen. Miljö- och byggnämnden ansvarar för samordningen av revideringen, som utförs i samarbete med tekniska nämnden.

Enligt miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10) i utomhusluft är det inte tillåtet att dygnsmedelvärdet överstiger 50 µg/m³ under mer än 35 dygn per kalenderår.

Under 2019-2022 utfördes inte åtgärder fullt ut utifrån åtgärdsprogrammet. Miljökvalitetsnormen överskreds både 2022 och 2023.

2024 utfördes halkbekämpning med granitkross i hela Visby, samt utökad och tidigare städning på våren. 2024 ligger Region Gotland på gränsen för att överskrida miljökvalitetsnormen. Under våren 2024 fick frågan om luftkvalitet mycket medial uppmärksamhet eftersom allmänheten reagerade på de höga partikelnivåerna. Barn är extra känsliga och det finns ett särskilt engagemang kring hur barn påverkas.

2025 blir det sista året med innevarande åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet har en lista med åtgärder (tabell 2) som bör utföras om tidigare åtgärder inte är tillräckliga. Där finns åtgärderna dammbindning och sänkt hastighet, vilka är planerade att utföras 2025.

EU är på gång att anta nya gränsvärden för luftkvalitet. För PM10 innebär det att Visby behöver halvera antalet partiklar i luften till 2030. Detta är en anledning att öka tempot i åtgärderna. I kommande åtgärdsprogram föreslås ett större fokus på trafikplanering och att minska antalet resor med bil genom Visby. Detta eftersom minskad biltrafik, och större andel gång, cykel och kollektivtrafik har flera fördelar för stadsutveckling och god livsmiljö. Om Region Gotland inte arbetar mer med trafikplanering så finns det sannolikt

behov av dyra tekniska åtgärder för att nå miljö kvalitetsnormen för luft till 2030.

För att uppnå miljö kvalitetsnormen och miljömålet frisk luft kommer det behövas en kombination av flera olika åtgärder. Vissa kostnader för åtgärderna finns redan i ordinarie budget, men för vissa åtgärder krävs utökad finansiering, främst inom tekniska nämnden. Utökad finansiering söks genom mål- och budgetskrivelse, samt genom tilläggsanslag. En förutsättning för att kunna utföra åtgärder i linje med åtgärdsprogrammet är att den utökade finansieringen beviljas när den söks.

Om miljö kvalitetsnormen fortsätter att överskridas så innebär det:

- En negativ påverkan på människors hälsa (luftföroreningar beräknas orsaka 6700 förtida dödsfall i Sverige varje år enligt Naturvårdsverket).
- En ökad belastning på vården (hälsoeffekterna av luftföroreningar i Sverige beräknas kosta 168 miljarder kronor varje år enligt Naturvårdsverket).
- En risk för höga vitesbelopp utifrån EU-lagstiftningen om miljö kvalitetsnormer.
- En risk att byggande av bostäder behöver begränsas intill vägarna i Visby.
- Minskad attraktivitet för boende och turism.

Bedömning

Region Gotland behöver säkerställa att tillräckliga satsningar utförs för att hamna inom miljö kvalitetsnormen. För säsongen 2025 innebär det att fortsätta med de åtgärder som ska utföras enligt åtgärdsprogrammet, samt aktivera åtgärderna dammbindning och sänkt hastighet från åtgärdsprogrammets tabell 2.

Miljö- och byggnämnden har i uppdrag att samordna revideringen av åtgärdsprogrammet under 2025, i samarbete med tekniska nämnden.

Ärendets behandling under mötet

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår miljö- och byggnämnden besluta att godkänna informationen.

Enhetschef Mattias Edsbacke föredrar ärendet.

Proposition

Ordföranden ställer förvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse: Rapportering av åtgärdsprogram PM10 för 2023-2024, daterad 2024-09-13

SLB-analys: Halter partiklar och kväveoxider i Visby, sammanställning år 2023